

Redovisning av uppdrag om att genomföra fortbildningsinsatser för att förbättra kvaliteten inom studie- och yrkesvägledningen

Härmed delredovisas uppdraget om att genomföra fortbildningsinsatser för att förbättra kvaliteten inom vägledningen¹, givet i regleringsbrev för budgetåret 2017:

Statens skolverk ska genomföra fortbildningsinsatser för främst studie- och yrkesvägledare för att förbättra kvaliteten inom vägledningen. Fortbildningsinsatserna ska inriktas mot att utveckla studie- och yrkesvägledningen med särskilt fokus på ökade kunskaper om arbetsmarknaden. Insatserna ska vidare fokusera på att stärka jämställdhetsperspektivet för att bidra till att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund. Fortbildningen ska främst gälla studie- och yrkesvägledningen inom grundskolan men kan också omfatta studie- och yrkesvägledningen inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Arbetet ska ske i samråd med Arbetsförmedlingen. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) årligen senast den 15 mars och slutredovisas senast den 15 mars 2019.

1. Inledning

Ett viktigt perspektiv på studie- och yrkesvägledningen är att den kan bidra till att trygga den nationella kompetensförsörjningen och underlätta elevers etablering på arbetsmarknaden. Det innebär bl.a. att elever väljer utbildning och inriktning som svarar mot arbetsmarknadens behov.

Enligt de allmänna råden för studie- och yrkesvägledning² ska elever och studerande ges förutsättningar att göra väl underbyggda val. För att elever och studerande ska kunna göra sådana val krävs att eleverna har god kännedom om valalternativen, god kännedom om sig själva, hur man fattar beslut och hur man genomför dem. Den samlade kompetensen benämns valkompetens. Väl använd bidrar valkompetensen till val som är anpassade till efterfrågan på arbetsmarknaden, som underlättar etableringen i arbetslivet och som svarar mot individuella intressen och behov.

Med fyra års erfarenhet av insatser för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen i skolan, inom nuvarande regeringsuppdrag som startade 2013, är Skolverket stärkt i sin uppfattning att väl underbyggda val minskar risken för avhopp och felval och att fler unga kan gå vidare till högre studier och arbete. För att möta utvecklingen i samhället är tillgång till, och kvalitet i, studie- och yrkesvägledning

---

¹ Regleringsbrev för 2017, U2016/01673/GV, U2016/01708/S, U2016/04154/GV m.fl., uppdrag 19.

² Skolverkets Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning SKOLFS:2013:180

viktig för att nå bättre balans mellan utbud och efterfrågan av kompetenser på arbetsmarknaden³.

Skolverket, Myndigheten för Skolutveckling och Skolinspektionen har inom ramen för tidigare regeringsuppdrag genomfört olika insatser; en utvärdering av studie- och yrkesvägledningens organisation⁴, en om studie- och yrkesvägledningens kvalitet i grundskolan⁵, riktade insatser för att stärka kvaliteten i studie- och yrkesvägledningen⁶ samt en kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan⁷. Sedan 2005 är erfarenheterna från nämnda insatser bl. a att styrningen och ledningen av studie- och yrkesvägledningen behöver stärkas. Det har framgått tydligt att vägledningen på många håll är en lågt prioriterad verksamhet.

De huvudsakliga kritikområden som Skolinspektionen identifierade i sin kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledning i grundskolan 2013 är fortfarande aktuella och vägledande i utformandet av det här uppdragets insatser:

- Det finns omfattande brister i skolors och huvudmäns arbete med att planera och följa upp studie- och yrkesvägledningen.
- Eleverna får inte studie- och yrkesvägledning kontinuerligt under sin utbildning och studie- och yrkesvägledningen betraktas inte som hela skolans ansvar.
- Skolorna arbetar inte aktivt för att motverka begränsningar i elevernas studie- och yrkesval utifrån kön, social eller kulturell bakgrund.

Inför Skolverkets nuvarande uppdrag formulerade regeringen i budgetpropositionen för 2013⁸ bl. a att det finns behov av en kvalitetsförbättring av studie- och yrkesvägledningen. Enligt regeringens bedömning borde information och vägledning vara utformad så att alla elever får en helhetsbild över vilka utbildningsmöjligheter som finns för att kunna göra väl underbyggda val. Särskilt viktigt ansågs detta vara för elever som av olika skäl har svårt att orientera sig i utbildningssystemet och inte har föräldrar som kan hjälpa dem. Vidare konstaterade regeringen att studie- och yrkesvägledare kontinuerligt behöver utveckla sin kompetens för att upprätthålla och utveckla kvaliteten inom vägledningen.

I denna redovisning ges en redogörelse för vad Skolverket har gjort under 2016 inom uppdraget att genomföra insatser för att förbättra kvaliteten i studie- och yrkesvägledningen samt en kort beskrivning av vilka insatser som planeras.

---

³ European lifelong guidance policy network (ELGPN)(2014). The evidence base on lifelong guidance-a guide to key findings for effective policy and practice; Lärarnas riksförbund (2012). Effekter av vägledning; SNS förlag (2016). Att välja utbildning, betydelse för individ och samhälle.

⁴ Skolverket (2005). Utvärdering av vägledning inom det offentliga skolväsendet.

⁵ Skolverket (2007). Kvalitetsgranskning av studie- och yrkesorientering inom grundskolan.

⁶ Skolverket (2009). Kvalitet i studie- och yrkesvägledning – hela skolans ansvar. Västerås: Liber distribution.

⁷ Skolinspektionen (2013). Studie- och yrkesvägledning i grundskolan. Kvalitetsrapport nr 2013:5 <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/Studie--och-yrkesvagledning-i-grundskolan/>

⁸ Budgetpropositionen för 2013. Prop. 2012/13:1.

2. Insatser och stödmaterial

Inom uppdraget genomför Skolverket flera olika fortbildningsinsatser som riktas till studie- och yrkesvägledare, lärare och skolledare i både kommunal och fristående verksamhet. Det finns dock inga särskilda data att redovisa på hur stor andel deltagare som är från kommunal respektive fristående huvudman som deltagit i insatserna.

En strategi sedan starten har varit att aktivt försöka nå beslutsfattare, i första hand på förvaltningsnivån och skolledare men också på den politiska nivån. Tidigare erfarenheter visar att studie- och yrkesvägledare har god kännedom om området men sällan har mandat att påverka hur vägledningen ska utformas och genomföras. Lärare är en viktig målgrupp för att arbeta med studie- och yrkesvägledning i undervisningen. I tidigare utvärderingar⁹ och i Skolverkets insatser möts vi av att de efterfrågar mer kunskap och verktyg för hur de kan arbeta med vägledningsfrågor i undervisningen utan att det ska öka deras arbetsbörda. Därför är det nödvändigt att nå de som styr, leder, organiserar och dimensionerar verksamheten.

Vissa insatser är riktade till alla skolformer och vissa i huvudsak till grundskolan:

- kurser, riktade till studie- och yrkesvägledare, skolledare och lärare,
- utbildningspaketet skola-arbetsliv riktat till lärare, skolledare och studie- och yrkesvägledare,
- stödmaterial utformade för lärare och studie- och yrkesvägledare.

2.1 Kurser

Inom ramen för uppdraget att genomföra fortbildningsinsatser för att öka kvaliteten i studie- och yrkesvägledningen har Skolverket under 2016 fortsatt att via olika lärosäten erbjuda ett antal kurser. Syftet med samtliga kurser är att stärka studie- och yrkesvägledningen genom att öka kunskapen om området och skapa verktyg för utveckling.

Efterfrågan på fortbildning inom studie- och yrkesvägledning är fortfarande stor varför flera av kurserna har erbjudits återkommande varje termin. Under året har fem olika kurser genomförts i samarbete med Malmö högskola och två med Stockholms universitet. Det har varit stort intresse för att delta i samtliga kurser. De riktar sig till alla aktuella skolformer¹⁰.

---

⁹ Skolverket (2007). Kvalitetsgranskning av studie- och yrkesorientering inom grundskolan och Skolinspektionen (2013). Studie- och yrkesvägledning i grundskolan, Kvalitetsgranskningsrapport no 2013:5.

¹⁰ Studie- och yrkesvägledning gäller för skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare. Skolverkets Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning SKOLFS:2013:180

Tabell 1. Fortbildningskurser 2016

Kurs	Malmö högskola antal deltagare	Stockholms universitet antal deltagare
Migration, nyanlända och vägledning	89	-
Normkritisk pedagogik – seminarium	30	-
Normkritisk pedagogik för vägledning	24	-
Studie- och yrkesvägledning i en ny tid	56	-
Studie- och yrkesvägledning i migration	-	110
Totalt antal deltagare	199	110

I kursen *Migration, nyanlända och vägledning* utmanas deltagarna i frågor som rör självmedvetenhet – att som studie- och yrkesvägledare bli medveten om sitt eget agerande, sina förutfattade meningar och vilken inverkan detta har på eleverna. Andra teman som lyfts är att förstå ”det svenska” i förhållande till andra system. Skiljer sig vägledning enligt vårt svenska system från den vägledning som erbjuds i andra länder? Vad menas med kulturkompetens? Kursen tar också upp betydelsen av fungerande relationer mellan föräldrar och skolpersonal samt hinder och möjligheter som föräldrasamverkan kan innebära.

Normkritisk pedagogik – seminarium ger deltagarna en inblick i hur vi bättre kan möta både våra egna föreställningar om normer samt utveckla metoder för ett mer normkritiskt förhållningssätt i det vägledande samtalet. Kursen ger en inblick i begrepp och termer samt knyter an till hur teori kan bli praktik. Övningar och metoder prövas och reflekteras.

Kursen *Normkritisk pedagogik för vägledning* syftar till att deltagarna ska utveckla kunskaper och färdigheter för att kunna vägleda personer med stöd av en normkritisk pedagogik. Vidare syftar kursen till att synliggöra och problematisera egna socialt och kontextuellt skapade föreställningar och normer. Deltagarna lyfter fram att de efter kursen blivit mer observanta på hur egna föreställningar om yrken och arbeten påverkar dem själva och de som söker vägledning. Det har även varit en ögonöppnare att sätta frågor kring genus, klass och etnicitet i fokus. Kursen ger 7,5 hp till de deltagare som genomgår examinationen.

Kursen *Studie- och yrkesvägledning i ny tid* ger deltagarna större kunskap om sociala medier och hur man kan arbeta med vägledning digitalt. Utvärderingarna visar att den digitala vägledningen kan vara ett bra komplement till vägledningssamtalet, att

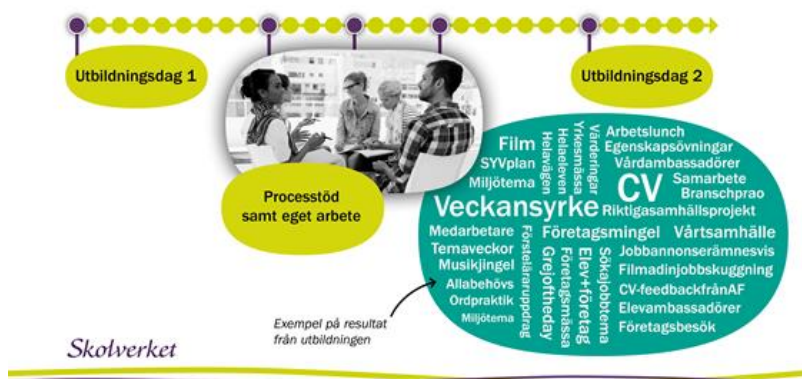
våga tänka nytt, att använda mer ny teknik i arbetet och att se tekniken som ett redskap.

Syftet med kursen *Studie- och yrkesvägledning i migration – Nyanländas övergångar och inkludering* är att stödja och inspirera skolors och utbildningsanordnares utvecklingsarbete med att erbjuda en studie- och yrkesvägledning som ger nyanlända goda förutsättningar att orientera sig vad gäller utbildning och arbetsliv i det svenska samhället. För att stödja ett mer långsiktigt utvecklingsarbete får deltagarna under kursen planera ett mindre utvecklingsprojekt. Kursen har ett processinriktat arbetssätt vilket innebär att den tar sin utgångspunkt i de erfarenheter och frågor som deltagarna har med sig. En uppföljning av kursen är planerad med start under våren 2017.

2.2 Utbildningspaketet skola-arbetsliv– att stärka studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Skolverket har sedan september 2014 genomfört processutbildningen Utbildningspaketet skola-arbetsliv i samarbete med Arbetsförmedlingen. Insatsen vänder sig till alla kommunala och enskilda huvudmän och har fokuserat på grundskolan. Under arbetets gång har den utvidgats mer systematiskt mot gymnasieskolan och kommunernas vuxenutbildning. Flera vuxenutbildningar vill särskilt koppla utbildningspaketet till svenska för invandrare (sfi). De flesta skolor som deltagit i Skolverkets utbildningspaket för att stärka studie- och yrkesvägledning har kommuner som huvudmän.

Utbildningspaketet skola–arbetsliv

Fokus i utbildningspaketet ligger på att integrera studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar och att stärka deltagarnas kunskaper om arbetslivet. Insatsen resulterar i att deltagarna utvecklar exempel på undervisningsupplägg med koppling skola-arbetsliv och med utgångspunkt i läroplanen och det centrala innehållet. Ett annat alternativ är att skolan tar fram en plan för hur studie- och yrkesvägledning kan integreras i undervisningen. Målgruppen för insatsen är lärare, skolledare samt studie- och yrkesvägledare.

Utbildningspaketet skola-arbetsliv genomförs på olika platser i landet, vilket uppskattas av deltagarna, och riktar sig till alla skolor i en enskild kommun eller samtliga kommuner i en region eller län. Det är två till sex månader mellan utbildningsdag 1 och utbildningsdag 2 beroende på skolornas önskemål och behov. De skolor som deltar åtar sig att deltagarna medverkar vid två utbildningsdagar samt vid tre mellanliggande processtödstillfällen.

I syfte att uppnå en regional långsiktig förankring, fördjupade lokala kontakter mellan skola och arbetsliv samt en större geografisk spridning, har samverkan och rekrytering av deltagare skett både via de regionala kompetensplattformarna¹¹ såväl som via enskilda kommuner. Utbildningspaketet genomförs i nära samarbete med de universitet och högskolor som ansvarar för processledningen.

2.2.1 Syfte

Långsiktigt syftar utbildningspaketet till att stärka eleverna att kunna göra väl underbyggda val av studier och arbete och att visa på vinsterna med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Det syftar också till att stödja skolorna i hur de kan arbeta systematiskt och långsiktigt med detta, att öka deltagarnas kunskap om arbetsmarknaden samt att utveckla kontakten mellan skolor och mellan skola och arbetsliv.

2.2.2 Innehåll

Det huvudsakliga innehållet i utbildningspaketet skola-arbetsliv består av information om styrdokument och lärande exempel från alla skolformer kopplat till studie- och yrkesvägledning, aktuella frågor och forskning kring exempelvis Career Management Skills¹² (CMS), motivation, arbetsmarknadskunskap och arbetsmarknadsprognoser. Utbildningen visar också på lärarnas nyckelroll i studie- och yrkesvägledningen och hur man kan knyta an till det systematiska kvalitetsarbetet. Under året har fokus även lagts på nyanländas lärande och ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt kopplat till studie- och yrkesvägledning.

För att öka kunskapen om utbildning, arbetsmarknad och studie- och yrkesvägledning presenterar Skolverket och Arbetsförmedlingen sina olika webbverktyg och annat utgivet stödmaterial. Som avslutning på utbildningen har deltagarna ett erfarenhetsutbyte kring framtagna undervisningsupplägg eller SYV-planer. De får också möjlighet att möta representanter för det lokala och regionala arbetslivet för att utveckla vidare kontakter och samverkan mellan skola och arbetsliv.

---

¹¹ Landets 21 kompetensplattformar finns i huvudsak i varje län. De är regeringsuppdrag och syftet med uppdraget är att få bättre kunskap och översikt gällande utbud av utbildningar och behov av kompetens inom regionen samt öka samverkan avseende kompetensförsörjning och utbildningsplanering i respektive region. I varje län finns en regionalt ansvarig utvecklingsaktör som kan vara ett landsting, ett samverkansorgan eller en länsstyrelse. Skolverket har samverkat med kompetensplattformar, regioner, regionförbund, kommunalförbund eller enskilda kommuner.

¹² Begreppet används i Europa och inom European Lifelong Policy Network (ELGPN) och avser en förmåga att hantera återkommande val. Skolverkets Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning SKOLFS:2013:180, sid 13.

2.2.3 Deltagande i Utbildningspaketet skola-arbetsliv

Sedan 2014 har sammanlagt 2 299 lärare, studie- och yrkesvägledare samt skolledare deltagit i 45 utbildningsdagar fördelat på 29 orter i landet. Av dessa påbörjade 856 deltagare utbildningen 2016. Därutöver deltog 71 deltagare i en uppföljande tredje utbildningsdag (dag tre).

Intresset för att delta i utbildningen är stort och under 2017 planerar Skolverket för nystarter, anpassade insatser men även nya omgångar i regioner som tidigare genomfört insatsen om det finns intresse bland skolor som inte deltog i den första utbildningsomgången.

Tabell 2. Utbildningspaketet skola-arbetsliv 2016

Region/kommun	Antal deltagande personer	Antal deltagande skolor/verksamheter
Eskilstuna	155	16
Gävleborg	47	14
Halmstad	65	10
Huddinge kommun	51	28
Karlshamn	26	7
Karlstad	51	7
Leksands kommun	164	13
Statens institutionsstyrelse	246	24
Sollefteå kommun	35	13
Uppsala (dag tre)	39	21
Visby	42	17
Västerås	50	14
Växjö (dag tre)	32	7
Örebro	59	5
Örnsköldsvik/Sundsvall	48	22

2.2.4 Uppföljande insatser för deltagare inom Utbildningspaketet skola-arbetsliv

Skolverket har genomfört utvärderingar i samband med varje utbildningsdag på samtliga orter under 2016. 750 deltagare har besvarat enkäten och 94 procent av de som svarat är mycket nöjda eller nöjda med insatsen.

Deltagarna upplever att det har varit positivt att få syn på det arbete som redan bedrivs på skolan kring studie- och yrkesvägledning i undervisningen för att sedan bygga vidare på detta, att få utbyta erfarenheter med andra skolor samt att få konkreta lärande exempel som kopplas till det centrala innehållet. I utbildningspaketet riktad till vuxenutbildningen framförde deltagarna att insatsen stärkt samarbetet mellan studie- och yrkesvägledarna och lärarna.

I huvuddelen av utbildningsstarterna har skolledare deltagit både under utbildningsdagarna och i processtödet, vilket Skolverket uppfattar som en tydlig framgångsfaktor för det fortsatta arbetet med studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar.

En extern utvärdering av pilotomgången av utbildningspaketet skola-arbetsliv (de fem första orterna) genomfördes 2014/2015¹³. En relativt låg svarsfrekvens på enkäterna gör att utvärderarna är försiktiga med att dra generella slutsatser för samtliga deltagare i pilotomgången. Enkätresultaten och fokusgruppsintervjuerna tyder dock på att deltagarna är genomgående nöjda med utbildningspaketets utformning och att aktiviteterna varit relevanta och bidragit till insikter, inspiration och ökad kunskap. Detta ligger i linje med Skolverkets egna utvärderingar.

Som en följd av de utvärderingar och de erfarenheter Skolverket fått genom arbetet med regeringsuppdraget har forskare på Malmö högskola, på uppdrag av Skolverket, under 2016 följt upp arbetet med studie- och yrkesvägledning i Leksand, Hudinge och Trelleborg¹⁴. Syftet med studien var att få syn på vilka faktorer som bidrar till att en kommun tar ett helhetsgrepp kring studie- och yrkesvägledning, som redovisas under punkt 4.

2.2.5 Utveckling av Utbildningspaketet skola-arbetsliv

Med utgångspunkt i den externa utvärderingen, utvärderingar från utbildningspaketets deltagare, kontakter med region- och kommunföreträdare, förändringar i omvärlden och Skolverkets systematiska kvalitetsarbete sker ständig utveckling av utbildningsinsatsen. I detta kvalitetssäkrande arbete sker en kontinuerlig dialog med medverkande lärosäten och Arbetsförmedlingen. För att möta målgruppernas behov av lokal och regional förankring har Skolverket intensifierat sina kontakter med Arbetsförmedlingen, bl.a. genom att stärka kontakterna med regionala branschstrateger på Arbetsförmedlingen.

Under året har utbildningspaketet utvecklats än mer mot skräddarsydda insatser för att svara mot kommuners, regioners eller specifika organisationers behov. Som exempel kan nämnas ett anpassat utbildningspaket till Statens institutionsstyrelses (SiS) alla enheter i Sverige eller till en enskild kommun inom Skolverkets insats Samverkan för bästa skola. Ytterligare ett exempel på en ny utvecklingsinsats är ett utbildningspaket skola-arbetsliv för beslutsfattare inom utbildning och Arbetsförmedlingen. En pilotomgång har påbörjats under året för att stärka studie- och yrkesvägledningen ur ett beslutsfattande perspektiv.

Exempel på andra utvecklingsinsatser som erbjudits är tematiskt inriktade aktiviteter kring ett normkritiskt perspektiv kopplat till arbetslivet, hur skolan kan arbeta med elever som har särskilda behov eller hur studieavbrott kan förebyggas genom

---

¹³ Veta Advisor AB (2015), Utvärdering av pilotomgången av ett utbildningspaket för lärare och studie- och yrkesvägledare.

¹⁴ Malmö högskola (2016). Styrning och organisation av den breda studie- och yrkesvägledningen – en bakgrund och tre fallstudier.

skola-arbetslivsinsatser. Kunskaper från Skolverkets studiebesök kring styrning och genomförande av studie- och yrkesvägledning i undervisningen i Norge, Finland och Danmark, sprids i insatsen samt i andra forum. Även erfarenheter från Skolverkets kontakter med övriga europeiska länder ingår som inslag i utbildningsinsatsen.

2.2.6 Statens institutionsstyrelse (SiS) - ett anpassat utbildningspaket

Ett anpassat utbildningspaket har under 2016 genomförts i samverkan med SiS. Studie- och yrkesvägledning har inte varit ett prioriterat område inom SiS och få ungdomshem har haft tillgång till detta. Att ha tillgång till studie- och yrkesvägledning är en rättighet för alla elever, varför alla ungdomshem har ett viktigt och omfattande uppdrag att stödja eleverna i att göra väl underbyggda val. Inför utbildningsdagarna har institutionsskolorna rekryterat ett antal studie- och yrkesvägledare i syfte att skapa en likvärdig vägledning för eleverna.

Under hösten 2016 genomförde samtliga lärare, rektorer samt studie- och yrkesvägledare inom skolverksamheten två direkt på varandra följande utbildningsdagar. Syftet med utbildningen var främst att bygga kunskap kring studie- och yrkesvägledning i både snäv och vid bemärkelse, men även att stärka organisationen för att studie- och yrkesvägledning i högre grad ska ingå i det systematiska kvalitetsarbetet.

Då eleverna på de olika institutionerna kan känna ett motstånd mot att gå i skolan finns ett stort behov av att väcka motivation hos eleverna, lusten att lära och också att eleverna upptäcker att det finns en framtid där studier och arbete, var för sig eller tillsammans, är inkluderat. Alla institutioner inom SiS har olika förutsättningar där vissa hem är låsta, och därför är det inte möjligt att anordna praktik och studiebesök utanför skolan för alla elever. I de fallen behöver personalen andra verktyg för att integrera kunskap om studier och arbete i undervisningen.

Ett lärosäte påbörjade processtöd för deltagarna redan under utbildningsdagarna. Processtödet består därefter av ett besök på alla institutioner och ytterligare träffar på distans. Arbetet ska leda till att de olika verksamheterna hittar metoder att systematiskt integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Ett uppföljningstillfälle med Skolverket och lärosätet är planerat till hösten 2017.

2.2.7 En tredje utbildningsdag

I ett flertal regioner har deltagare som genomfört utbildningspaketet skola-arbetsliv uttryckt behov och intresse av fortsatt stöd för att arbetet med studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar ska bli systematiskt och stadigvarande. I dialog med dem har därför en anpassad och skraddarsydd tredje utbildningsdag erbjudits. Fokus under denna dag har varit skolornas fortsatta erfarenhetsutbyte, kontakter mellan representanter från skolan och arbetslivet, ett normkritiskt perspektiv, motivationshöjande insatser, ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt kopplat till studie- och yrkesvägledning eller andra tematiska inspirationsinslag.

2.2.8 Utbildningspaketet skola-arbetsliv för beslutsfattare

Skolledares kunskap om vad studie- och yrkesvägledning är och hur det kan organiseras för att eleverna ska kunna göra väl underbyggda val, bygger fortfarande alltför ofta på uppfattningen om att det är det arbete som hör till studie- och yrkesvägledarens professionella roll. När utbildningspaketet har genomförts på orter i landet är det viktigt att skolledare följer upp insatsen genom att planera och organisera den egna verksamheten så att lärare och studie- och yrkesvägledare får tid och utrymme för att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

För att stärka skolledares kunskap om studie- och yrkesvägledning och därmed stödja organisering av studie- och yrkesvägledning i sin verksamhet har Skolverket och Arbetsförmedlingen tillsammans med regionala företrädare planerat och påbörjat en insats med ett anpassat utbildningsinnehåll. Insatsen följer samma struktur som ordinarie utbildningspaketet med en start- och en slututbildningsdag med mellanliggande processtöd. Syftet är att ge beslutsfattare en överblick på perspektiv inom studie- och yrkesvägledning samt den forskning som finns inom fältet och samtidigt stödja dem att hitta samarbetsvägar inom en region eller kommun.

Utbildningspaketet skola-arbetsliv för beslutsfattare har som mål att synliggöra, följa upp och systematisera arbetet med studie- och yrkesvägledning. Utbildningen tar avstamp i regionernas skiftande förutsättningar och den samverkan med arbetslivet skolorna redan har. Därför vänder sig utbildningen inte enbart till skolledare utan även till beslutsfattare inom utbildningssektorn och arbetsförmedling. För att stimulera aktörernas möjlighet att samverka ska utbildningspaketet även fungera som en mötesplats för att skapa nya kontaktvägar mellan de olika verksamheterna.

2.2.9 Processledarutbildning för studie- och yrkesvägledare

Som en konsekvens av utbildningspaketet skola-arbetsliv samt studie- och yrkesvägledares förändrade yrkesroll, har vägledare efterfrågat en kurs i processledning. Under året har därför en kurs i processledning för målgruppen där Skolverket tagit en aktiv del i planeringen tillsammans med ansvarigt lärosäte. Skolverket har även deltagit i en regional pilotomgång av en processledarkurs för att följa upp hur den kan anpassas och erbjudas på nationell nivå.

Processledarutbildningens övergripande syfte är att stärka studie- och yrkesvägledare i rollen som kreativa processledare, vilket bland annat kan innebära att informera, stödja och leda lärarkollegorna i hur studie- och yrkesvägledning kan integreras i undervisningen. Deltagarna utbildas i kreativt ledarskap och får utveckla egna projekt under kursens gång. Kursen ska stimulera till att initiera och skapa projekt i verksamheterna, samt finna nya former för hur skolan kan samverka med arbetslivet. Innehållet i kursen kopplas till styrdokument för grundskolan, gymnasieskolan och i förekommande fall för vuxenutbildningen samt Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning.

2.2.10 SYV-Spindeln

Fokus i utbildningspaketet ligger på att integrera studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar och att stärka deltagarnas kunskaper om arbetslivet. För att sprida resultatet av utbildningsinsatsen skapades en digital metodbank som heter SYV-spindeln.

Syftet med metodbanken är att:

- samla och brett sprida resultatet av utbildningspaketet skola-arbetsliv och de undervisningsupplägg som skolor i hela landet tar fram,
- inspirera skolor genom att visa exempel på hur studie- och yrkesvägledning kan integreras i olika ämnen eller hur en plan för studie- och yrkesvägledningen kan utformas, samt
- även visa exempel på hur skolor kan arbeta systematiskt med studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar.

Skolverket har tidigare publicerat en första version av metodbanken i syfte att samla deltagarnas undervisningsupplägg alternativt SYV-planer. Metodbanken är dock i behov av uppdatering och modernisering för att fungera tillfredsställande. Under 2016 har konsulter arbetat med att utveckla tjänsten. Den nya versionen lanseras under det första kvartalet 2017.

Lärosätena har sparat deltagarnas exempel från utbildningspaketen och Skolverket har samlat in dem för att kunna lägga upp i metodbanken när den nya versionen är igång.

2.3 Stödmaterial

Med utgångspunkt i att lärare, rektorer och studie- och yrkesvägledare i andra skolformer än grundskolan visat ett allt större intresse för utbildningspaketet skola-arbetsliv uppstår behov av fler stödmaterial med samma upplägg som ett tidigare framtaget material för grundskolan¹⁵. Stödmaterialiet innehåller lärande exempel om hur skolor kan integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Under 2016 har Skolverket arbetat med att ta fram stödmaterial för gymnasieskolan samt planerat för ett material för vuxenutbildningen. Materialet för gymnasieskolan ska distribueras till skolorna under första kvartalet 2017.

På uppdrag av Skolverket har Malmö Högskola tagit fram ett metodmaterial som handlar om att tala om arbetslivet på ett genusmedvetet och normkritiskt sätt. Syftet är att stärka jämställdhetsperspektivet för att bidra till att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund. Skolverket färdigställde och distribuerade boken ”Tala om arbetslivet”¹⁶ till alla rektorer i Sverige under våren 2016. Materialet beskriver på ett praktisknära sätt en genusmedveten me-

---

¹⁵ Skolverket (2013). Studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

¹⁶ Skolverket (2015). Tala om arbetslivet

tod och modell för att tala om arbetsmarknaden utan att reproducera stereotypa föreställningar. ”Tala om arbetslivet” ingår också i utbildningspaketet och används även i processtödet.

Underlag för ett stödmaterial om vägledning för nyanlända elever har Malmö Högskola utarbetat under 2016, även det på uppdrag av Skolverket. I materialet finns perspektiv från flertalet författare om olika praktiska moment inom studie- och yrkesvägledningen för att möta nyanlända elever, vårdnadshavare i grund- och gymnasieskola samt studerande inom vuxenutbildningen. Skolverket ska sammanställa materialet och komplettera med ett teoretiskt perspektiv om den samlade forskning som nu finns inom området studie- och yrkesvägledning och migration.

2.4 Sju timmar om studie- och yrkesvägledning

”Sju timmar om” är ett webbaserat stödmaterial där Skolverket tagit fram utvecklingspaket som utgår från olika områden och innehåller material som kan användas i arbetet med att utveckla verksamheten. ”Sju timmar om SYV” vänder sig till skolledare, lärare och studie- och yrkesvägledare som arbetar på grundskolan. Materialet syftar till att stödja och stimulera arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och utgår från de brister inom studie- och yrkesvägledningen som Skolinspektionen har identifierat i sin kvalitetsgranskning.

Fyra utvecklingspaket finns sedan tidigare och under 2016 har ytterligare ett utvecklingspaket blivit färdigställt och publicerat. Alla de i nuläget planerade utvecklingspaketen finns tillgängliga på Skolverkets webbplats¹⁷ *SYV i undervisningen (årskurs 1-6 och årskurs 7-9), SYV- vad påverkar valet (årskurs 1-6 och årskurs 7-9) samt SYV- allas ansvar (årskurs 1-9)*. Utvecklingspaketen ska vara ett lättillgängligt komplement till det systematiska kvalitetsarbetet på grundskolorna. Till varje paket finns filmer och diskussionsunderlag och meningen är att det ska ta ca sju arbetstimmar för en verksamhet att gå igenom ett område. Utvecklingspaketen kan användas separat utifrån de utvecklingsbehov som finns i verksamheten, men kan också användas som ett stöd till Skolverkets utbildningspaket skola-arbetsliv.

Under 2016 har en referensskola i Västmanland arbetat med ”Sju timmar om SYV” i sin verksamhet med studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse. Studie- och yrkesvägledaren har haft rollen som processledare för pedagogisk personal med undervisning i årskurs 1-5, samt de med undervisning i årskurs 6-9. I utvärderingen av arbetet¹⁸ framkommer det att lärarna anser att Skolverkets filmer och stödmaterial är inspirerande, populära och användarvänliga. Däremot upplever de att brist på tid och stöd från huvudmannen är ett hinder för att studie- och yrkesvägledningen ska bli allas ansvar och bedrivas systematiskt. Lärarna har endast i liten utsträckning använt sig av studie- och yrkesvägledarens särskilda kompetens för att utveckla studie- och yrkesvägledningen i undervisningen.

¹⁷ <http://www.skolverket.se/skolutveckling/sju-timmar-om/sju-timmar-om-enkelt-och-nara-1.231158>

¹⁸ Skolverket (2016) Pm ”Sju timmar om studie- och yrkesvägledning”.

Skolverket utvärderar nu hur lärare och studie- och yrkesvägledare använder de webbaserade utvecklingspaketen och vilken roll de har i det kollegiala lärandet. Fler utvecklingspaket ”Sju timmar om...” publiceras allteftersom de färdigställs och därför kan ”Sju timmar om SYV” som riktar sig till gymnasieskolan och vuxenutbildningen komma att publiceras under 2017.

2.5 Föreläsningar och workshops

I takt med att olika aktörer lyfter fram vikten av studie- och yrkesvägledning får också Skolverket fler förfrågningar om att medverka i olika sammanhang. Det rör sig oftast om att öka kunskapen om och skapa intresse för studie- och yrkesvägledningen i olika skolformer och att berätta om Skolverkets olika utbildningsinsatser. Skolverkets medarbetare har föreläst och hållit workshops i olika sammanhang, exempelvis inom Yrkesutbildningens år, Yrkes-EM, Vägledarkalendariet, Vägledarkompetensen, de regionala kompetensplattformarnas konferenser, en rad kommuner och sammanslagningar av kommuner, olika regionala sammankomster och vid en nationell SSA- konferens (samverkan mellan skola och arbetsliv).

Sverige har deltagit i en OECD- studie¹⁹ som är en genomlysning av Sveriges arbete inom kompetensförsörjningsområdet, på engelska benämns detta *skills assessment and anticipation*. I det sammanhanget har medarbetare i Skolverket deltagit, bl. a för att bidra med ett studie- och yrkesvägledningsperspektiv och visa på vikten av att hantera återkommande studie- och yrkesval.

2.6 Prao - praktisk arbetslivsorientering

I samband med de utåtriktade insatserna möts Skolverket ofta av frågan om prao, och upplever att det är en viktig fråga på olika nivåer; för lärare, vägledare, rektorer och på förvaltningsnivån. Många har tagit del av, och uttrycker att de ställer sig positiva till Yrkesprogramutredningens förslag²⁰ om en bestämmelse om att eleverna i årskurs 8 och 9 i grundskolan och årskurs 9 och 10 i specialskolan ska få möjlighet till minst två veckors praktisk arbetslivsorientering. Samtidigt uttrycker de en osäkerhet kring både finansiering och hur tillämpningen av reglerna om riskbedömning ska hanteras.

Skolverket har påbörjat ett arbete att tillsammans med Arbetsmiljöverket informera och stödja skolhuvudmännen med information om prao och om tillämpningen av reglerna om riskbedömning vid prao. Syftet är att visa på hur prao kan användas för att bidra till att nå målen, som formuleras i Skolverkets Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning: ”Rektorn bör organisera studie- och yrkesvägledningen så att eleverna får möjlighet att ställas inför olika uppgifter i arbetslivet och möta företrädare för arbetslivet och utbildningsväsendet i syfte att ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper och erfarenheter inför kommande studie- och yrkesval”²¹.

¹⁹ <http://www.oecd.org/publications/getting-skills-right-sweden-9789264265479-en.htm>

²⁰ SOU 2015:97 Välja Yrke

²¹ SKOLFS:2013:180. Kap. 3 i Skolverkets Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning

Informationen ska också stödja huvudmän och skolor genom inspirerande exempel från verksamheter som genomför prao och integrerar det i skolans olika ämnen, samt bidra med stöd i för- och efterarbete i samband med att eleverna är ute på prao.

3. Samverkan

Vikten av studie- och yrkesvägledning lyfts oftare fram än tidigare och Skolverket upplever i dialog och möten med externa aktörer att kännedomen om hur den kan användas ökar. Skolverkets uppdrag inom studie- och yrkesvägledning har beröringspunkter med andra uppdrag såväl inom Skolverket som med andra aktörer, såsom Arbetsmarknadsutredningen²², Delegationen för unga till arbete²³, Hälsosam yrkesdebut – en studie om medicinsk studie- och yrkesvägledning²⁴, YA-delegationens²⁵ samrådsgrupp, Universitets- och högskolerådet och Teknikföretagen.

3.1 Samverkan inom Skolverket

Samverkan inom Skolverket har under året ökat.

I samband med Yrkesutbildningens år genomförde Skolverket en konferensserie *Motivera för framtiden* där vägledningsuppdraget, Lärlingscentrum och medarbetare ansvariga för introduktionsprogrammen samverkade. Målgruppen var studie- och yrkesvägledare inom grundskolan och det främsta syftet var att sprida kunskap om yrkesutbildningar, i synnerhet lärlingsutbildningar och introduktionsprogram, där Skolverket bedömt att kunskap saknas.

Inom Skolverkets uppdrag *Samverkan för bästa skola* har studie- och yrkesvägledningen identifierats som ett viktigt inslag i arbetet med studiemotivation och skolfrånvaro. Ett anpassat utbildningspaket skola-arbetsliv har under 2016 därför genomförts och ytterligare insatser finns inplanerade.

Medarbetare i arbetsgruppen som arbetar med vägledningsuppdraget har medverkat i två träffar med de *nationella programråden* och finns också från och med 2016 representerade i Skolverkets råd för de högskoleförberedande programmen.

Samverkan mellan uppdraget att stärka studie- och yrkesvägledningen och *uppdraget om att stärka nyanländas lärande* fortsätter. Ett inslag för att visa hur lärare kan koppla ett språkutvecklande arbetssätt med studie- och yrkesvägledning finns nu som en permanent programpunkt i utbildningspaketet.

I Skolverkets uppdrag att genomföra verksamhetsnära insatser för att *förebygga avhopp från gymnasieskolan* finns medarbetare från arbetsgruppen representerat.

---

²² Kommittédirektiv 2016:56: Det statliga åtagandet för en väl fungerande arbetsmarknad och Arbetsförmedlingens uppdrag

²³ <https://www.dua.se/>

²⁴ <http://camm.sll.se/var-verksamhet/projekt/halsosam-yrkesdebut/>

²⁵ Delegationen för arbetsplatslärande vid yrkesintroduktionsanställningar

Samverkan med *Skolverkets upplysningstjänst* har upparbetats under året genom upplysningstjänstens medarbetare medverkat i olika insatser.

Samverkan med medarbetare från *utbildningsinfo.se*, Skolverkets webbplats för val av skola och studier, fortsätter i syfte att målgrupperna enkelt ska hitta relevant information.

3.2 Samverkan med lärosäten

Utöver att Skolverket samverkar med ett antal lärosäten för att erbjuda kurser inom studie- och yrkesvägledning, samverkar Skolverket även kring uppdragsutbildning i form av processledning av deltagare i utbildningspaketet skola-arbetsliv. Skolverket har under året haft en ständig dialog med lärosäten kring utveckling och innehåll i processtödet.

Förutom detta har Skolverket under 2016 bjudit in till två processledarträffar där processledare och samordnare på de aktuella lärosätena deltagit. Träffarna är ett led i Skolverkets systematiska kvalitetsarbete kring kvalitetssäkring av processtödet i utbildningspaketet. Fokus på mötena är lärosätenas presentationer av aktuella processmodeller, samt erfarenhetsutbyte kring processledning och arbetssätt. Skolverket lyfter aktuella frågor och aktuell forskning inom området, lyfter diskussioner kring utveckling av innehållet i utbildningspaketet, samt bidrar med kunskaps-höjande insatser för att stärka kunskapen kring studie- och yrkesvägledning och valkompetens som stöd för lärosätenas processledare.

3.3 Samverkan med kompetensplattformarna

De regionala kompetensplattformarna samverkar med flera aktörer för att stärka kompetensförsörjningen utifrån de förutsättningar regionen har. Skolverket har sedan tidigare identifierat kompetensplattformarna som viktiga ingångar för att nå skolledare, huvudmän och skolpolitiker med information om styrning och ledning av studie- och yrkesvägledning.

Under 2016 har Skolverket fortsatt dialogen med kompetensplattformarna, andra regionala utvecklingsaktörer och enskilda kommuner. Syftet är att forma lokala och regionala insatser för att stärka studie- och yrkesvägledningen. De lokala och regionala ingångarna fungerar som stöd i administrationen av utbildningspaketet men är också viktiga i förankringsprocessen, för att stödja det systematiska och långsiktiga arbetet och samverkan mellan skolan och arbetslivet.

3.4 Forum för nationell samverkan med andra myndigheter

I Sverige är det en utmaning att ansvaret för vägledningsfrågorna finns inom flera verksamhetsområden och myndigheter. En annan utmaning är den dubbla styrningen av skolan. För att möta dessa utmaningar, bildades ett nätverk av myndigheter som på olika sätt arbetar med vägledningsfrågor. Nätverket har funnits sedan 2012.

Myndigheternas samarbete tar sin utgångspunkt i en OECD-rapport om vägledning²⁶, som ringade in vikten av att ha forum för att ta ett samlat nationellt grepp

---

²⁶ OECD (2004). Bridging the Gap, Career Guidance and Public Policy,

om vägledningsfrågorna. Många länder tog fram nationella riktlinjer, bildade nationella råd för vägledningsfrågor och har även mandat att fatta beslut om olika frågor inom vägledningsområdet.

Skolverket är sammankallande för det nationella nätverket i Sverige och nätverket har träffats vid två tillfällen under 2016. Nätverket består av representanter från Arbetsförmedlingen, Folkbildningsrådet, Universitets- och högskolerådet, Euroguidance, Malmö högskola, Sveriges kommuner och landsting, Stockholms universitet, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Umeå universitet, Myndigheten för yrkeshögskolan och Skolinspektionen.

Nätverket samråder kring gemensamt angelägna frågor, såsom att:

- samla bilden av vad som görs inom vägledningsområdet,
- skapa en gemensam beskrivning av det svenska vägledningssystemet,
- vara en referensgrupp som mottagare för olika EU-initiativ inom vägledning,
- diskutera och hitta konkreta lösningar för hur samverkan mellan utbildningsnivåer samt mellan utbildning och arbetsmarknad kan bli bättre, samt
- hitta former för kvalitetssäkring och utvärdering inom vägledningsområdet, bl.a. när det gäller samhällsnyttan och effekterna av vägledning.

Nätverket har under 2016 bland annat resonerat om Universitets- och högskolerådets uppdrag om breddad rekrytering, de olika myndigheternas uppdrag och arbete med nyanlända och vägledning, validering och vägledning samt Skolinspektionens arbete med utredningsstöd utifrån en indikator om studie- och yrkesvägledning.

3.5 Ett nationellt forskarnätverk

Skolverket är sedan 2014 representerat i ett nationellt forskarnätverk för studie- och yrkesvägledningsfrågor *Forskarnätverket karriärutveckling och vägledning (KAV)*²⁷. Nätverket verkar med finansiering av Vetenskapsrådet, Forte samt de tre lärosäten som svarar för studie- och yrkesvägledarutbildningen: Stockholms universitet, Umeå universitet och Malmö högskola. Nätverket består av cirka 25 seniora och juniora forskare från en rad discipliner och lärosäten och leds av professor Lisbeth Lundahl, Umeå universitet. Dess övergripande syfte är att fungera som en arena för utbyte av forskning mellan närbelägna forskningsfält och forskare avseende karriärutveckling, övergångar mellan skola och arbete samt karriärvägledning från grundskola till arbetsliv.

De nordiska länderna påbörjade en diskussion inom European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN)²⁸ om att gemensamt ordna en nordisk konferens om vägledning, karriärkompetens och vägledning för nyanlända. Forskarnätverket förbereder konferensen och det beskrivs närmare i punkt 6 om Career management skills.

---

²⁷ <http://kav-net.se/>

²⁸ <http://www.elgpn.eu/>

3.6 Referensgrupp med studie- och yrkesvägledare

Den referensgrupp av studie- och yrkesvägledare från olika grundskolor som bildades under 2015 har under 2016 utökats med vägledare från gymnasieskolan och vuxenutbildningen i syfte att täcka in alla skolformer. Referensgruppen består nu av ett 40-tal studie- och yrkesvägledare och avsikten är att Skolverket i dialog med gruppen ska få en bild av vilket stöd som studie- och yrkesvägledare inom de olika skolformerna kan ha behov av.

Under året har Skolverket bjudit in referensgruppen till två träffar. En av träffarna samordnades med ett av Skolverkets möten med de nationella programråden där företrädare för branscher och Skolverket möts. Detta utbyte blev mycket uppskattat av både programråd och vägledare då det finns ett behov av att få kunskap om varandras förutsättningar och sätt att arbeta. Flera enheter på Skolverket visar återkommande intresse för att träffa studie- och yrkesvägledare i referensgruppen i syfte att informera om nyheter och förändringar.

4. En rapport om styrning och organisation av studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse – en bakgrund och en fallstudie

Under året har Malmö högskola på uppdrag av Skolverket genomfört en fallstudie i tre kommuner, Huddinge, Leksand och Trelleborg, där den politiska nivån har fattat beslut om att stärka studie- och yrkesvägledningen.

4.1 Rapporten ger en bred bakgrund

Malmö högskolas rapport²⁹ från studien beskriver att det i olika riktlinjer och uppföljningar framhålls att studie- och yrkesvägledningen ska ses som ett gemensamt ansvar på skolorna, att alla ska medverka och samarbeta, men att det i praktiken sällan ser ut på det sättet. Rektor delegerar ofta ansvaret till studie- och yrkesvägledaren och andra personalgrupper har bara vaga föreställningar om vad studie- och yrkesvägledning kan ha för betydelse.

Vidare beskriver rapporten att kommunerna saknar tydliga riktlinjer för studie- och yrkesvägledningen samt att uppföljning och utvärdering av verksamheten inte sker kontinuerligt. Alltför sällan finns det nätverk och plattformar för samverkan mellan studie- och yrkesvägledare i olika skolformer på kommunal nivå. Det innebär att möjligheter till erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling är begränsade. De studie- och yrkesvägledare som är placerade i enskilda skolor förväntas ofta ta på sig parallella arbetsuppgifter som ligger utanför studie- och yrkesvägledarrollen. I grundskolorna blir studie- och yrkesvägledningen ofta en parentetisk insats – kopplad till prao och valet av gymnasieutbildning istället för att vara en integrerad del av undervisningen från tidiga årskurser.

---

²⁹ Malmö högskola(2016). Styrning och organisation av den breda studie- och yrkesvägledningen – en bakgrund och tre fallstudier.

Rapporten beskriver att det handlar om svårigheter på flera plan:

- att utveckla innehåll och former för ett fruktbart samarbete skola-arbetsliv. Det är något av en ”knäckfråga” som har funnits med i bakgrunden under det moderna Skolsveriges utveckling sedan enhetsskolans dagar på 1950-talet,
- att engagera alla personalgrupper i skolan i arbetet med studie- och yrkesvägledning. Skolledarna har ofta visat mindre benägenhet att ta på sig ansvaret och lärare hänvisar till studie- och yrkesvägledarens exklusiva kompetens på området. Målet om en bred och integrerad studie- och yrkesvägledning i enlighet med styrdokumentet har aldrig fått något riktigt genomslag, samt
- att utveckla former för styrning och uppföljning som säkerställer en likvärdig studie- och yrkesvägledning i linje med skolförfattningarnas intentioner.

Studien har fokuserat på styrnings- och samordningsproblem och har genomförts som fallstudier baserade på intervjuer i de tre kommunerna. Kommunerna skiljer sig åt i flera avseenden, inte minst när det gäller förutsättningar för ungas etablering, men de har också gemensamt att det har funnits en ambition att utveckla den breda studie- och yrkesvägledningen och hitta former för styrning och uppföljning.

Rapporten ger en bild av hur vägledningsfrågorna vuxit fram och hur nära samverkan med Arbetsförmedlingen var under det förra seklet. Den beskriver också hur frågor om studie- och yrkesvägledning har behandlats i förarbeten till de olika läroplanerna och hur målstyrningen påverkat vägledningsfrågorna.

Malmö högskola konstaterar att vägledning i vid bemärkelse inte är prioriterat av huvudmän eller rektorer inom grund- och gymnasieskola. Istället har förvaltning och skolledning litat på att vägledaren gör det som ska göras.³⁰ Utvärdering och kvalitetssäkring genomförs sällan på lokal nivå och därmed har ansvariga inte en klar bild av vad som faktiskt sker i verksamheten.³¹

4.2 Studien drar sju slutsatser

Rapporten konstaterar att styrningen är helt central för att förverkliga intentionerna om en bred och likvärdig studie- och yrkesvägledning som integreras i undervisningen, som bärs upp av alla personalgrupper i skolorna, som länkar skolan till det omgivande samhället och som följer de normkritiska linjer som pekas ut i styrdokumentet.

Vidare pekar rapporten på att det behövs särskilda strukturer för uppföljning och för att organisera samverkan skola-arbetsliv. Den visar också att olika aktörer, på olika nivåer, måste finnas på plats och ta sitt ansvar för att ambitionerna ska kunna infrias. Malmö högskola menar att det handlar om den beslutande nivån (politik,

---

³⁰ Skolinspektionen 2013, s. 31.

³¹ Detta konstaterades bland annat i två rapporter från Skolverket: Skolverket (2005) och Skolverket (2007).

förvaltning och skolledare), om den verkställande nivån (studie- och yrkesvägledare, skolledare och lärare) samt om resursnivån (företrädare för arbetslivet och myndigheter som Arbetsförmedlingen).

Ambitionsnivån har varit hög i de tre studerade kommunerna, men erfarenheterna visar samtidigt hur svårt det är att leva upp till ambitionerna om en bred och likvärdig vägledning. De betonar också att studien bara omfattar två-tre år tillbaka i tiden.

Sju slutsatser Malmö högskola drar i rapporten:

1. *Riktlinjer, handlingsplaner och kvalitetsdialoger tycks inte räcka till för att sprida engagemanget på bredden.* Kommunerna har valt olika vägar i utformningen av styrningen av studie- och yrkesvägledningen. Initiativen i Huddinge följer t.ex. mer centraliserade linjer jämfört med Trelleborg och Leksand som har mer av underifrånsperspektiv. I alla kommuner tar man också upp studie- och yrkesvägledningen i samband med det systematiska kvalitetsarbetet, men spännvidden är stor när det gäller detaljeringsgrad, uppföljning och återkoppling mellan skolenhetsnivån och förvaltningsnivån respektive politiken. Oavsett styrningsmodeller brottas också samtliga kommuner med problem kopplade till likvärdigheten. Vissa skolenheter har kommit långt och prioriterar vägledningsfrågorna högt, på andra skolenheter är intresset och aktivitetsgraden betydligt lägre.
2. *Kontakterna med arbetslivet är en stor utmaning.* Undantaget är Leksand som sedan länge har ett fungerande samarbete skola-arbetsliv med ett aktivt lokalt näringsliv. En lokal kultur med starka traditioner av samverkan spelar sannolikt en viktig roll här. I Huddinge tycks frågan om relationerna till arbetslivet vara en av de största utmaningarna. Det lokala arbetslivet visar svagt intresse för utbyte med skolorna.
3. *Tillgången på resurser – inte minst i termer av tid – är en stöttesten.* Personalen ska ha utrymme för kompetensutveckling och det ska finnas utrymme i vardagen för att hantera frågor kopplade till studie- och yrkesvägledning, frågor som tidigare har hänvisats till studie- och yrkesvägledaren.
4. *Hög personalomsättning är en utmaning* som bidrar till ökade kostnader och gör att man tappar tempo i arbetet med att utveckla den breda vägledningen. De lärare som ska introduceras på skolorna har i allmänhet inga större kunskaper om studie- och yrkesvägledning som kunskapsområde.
5. *Studie- och yrkesvägledarnas relation till studie- och yrkesvägledning i den vidare meningen framstår som oklar.* Intentionen är ju att vägledarna ska vara en resurs som utbildar och inspirerar andra personalgrupper i detta. I praktiken ges intrycket av att det råder en ganska traditionell arbetsfördelning mellan lärare och vägledare. Lärarna förväntas stå för den breda studie- och yrkesvägledningen medan studie- och yrkesvägledarna ansvarar för den smala vägledningen.
6. *Vägledarnas arbetssituation har inte påverkats särskilt mycket, varken till innehåll eller till form.* Arbetsuppgifterna är ofta splittrade och snuttifierade. Vägledarna har ofta sin tjänst fördelad på ett stort antal skolenheter. Det

kan leda till att *studie- och yrkesvägledaren i praktiken aldrig kommer in i skolans arbete och inte blir en del av skolenheternas ordinarie personal.*

7. Politikernas engagemang i uppföljningen och styrningen av vägledningsfrågorna varierar mellan kommunerna, men *den genomgående bilden är att politikerna inte spelar någon framträdande roll. Det finns inte heller någon tydlig bild av vilken roll politikerna ska ha.* Det finns emellanåt en försiktighet eller närmast en rädsla för att lägga sig i frågor som uppfattas som exklusiva förvaltnings- och tjänstemannafrågor. De kostnader som både individer och samhälle drabbas av till följd av felval och utbildningsmisslyckanden är betydande.

Rapporten från Malmö högskola innehåller också en beskrivning av vägledningens utveckling och organisation i de nordiska länderna samt en kort beskrivning av Career Management Skills.

5. Nordiskt erfarenhetsutbyte

Som en uppföljning till studieresorna som Skolverket genomförde 2014 och 2015 till Finland och Norge, gjordes under 2016 en resa till Danmark för att ytterligare bredda kunskaperna om vägledning i våra nordiska grannländer.

Liksom Finland och Norge har Danmark en tydligare styrning av studie- och yrkesvägledningen. Vägledningen är nationellt organiserad för central vägledning av UU Danmark³², Ungdommens Uddannelsesvejledning. Varje större ort har ett UU-center som har ansvar för vägledning av unga mellan 13-24 år för vidare studier eller yrkesutbildning. På varje center finns tillgång till vägledningspersonal och vägledningsaktiviteter för ungdomar som ännu inte påbörjat gymnasium eller yrkesutbildning och inte går i skolan. Varje vägledare har några av ortens grundskolor knutna till sin tjänst där de samverkar med rektor och lärare kring ämnet utbildning och arbete (uddannelse og job).

Ämnet har inget tilldelat timtal men är obligatoriskt och omfattas av kriterier från förskolan till årskurs 9. Det åligger rektor att fatta beslut om inom vilka ämnen undervisningen ska ske och det är också rektors skyldighet att rapportera hur ämnet läggs upp och vilka insatser som görs. Syftet är enligt målbeskrivningarna att utmana eleverna när det gäller deras utbildningsval och rusta dem för vidare utbildning och framtida jobb. Lärarna och vägledarna ska i de senare årskurserna ge eleverna större kunskap om arbetsmarknad och arbetsliv. Dessutom ska ämnet ge eleverna mer kunskap om gymnasieutbildningar och vad de olika utbildningarna leder till.

På UU-center i Köpenhamn startar 2017 ett pilotprojekt med följeforskning för att stärka vägledningen i grundskolan.

---

³² <http://uudanmark.dk>

Projektet består av sex insatser som baserar sig på identifierade problemområden inom vägledningen i grundskolan.

1. Kompetenslyft för lärare – nätverksträffar med lärlärlingskonsulter (lärlingskonsulter).
2. Öka yrkesutbildningens attraktion – mer praktik i skolan.
3. Motivation – personliga kompetenser och kopplingen till förmågor i alla grundskoleämnena.
4. Insatser och åtgärder för de ungdomar som inte går vidare till, eller i förtid avslutar studier eller yrkesutbildning.
5. Grupp vägledning för alla elever under grundskoletiden.
6. Vägledning ska följa eleven under hela grundskoletiden.

Två vägledare på UU Köpenhamn har under hösten påbörjat nätverksträffar med ca 40 lärare. Målet är att nå alla lärare i Köpenhamns grundskolor för att öka kunskapen och motivationen för vägledning i undervisningen i alla ämnen. För fortsatt utbyte mellan länderna kommer medarbetare från UU Köpenhamn att delta vid utbildningspaketets start i Malmö.

6. Career management skills – (CMS)

Under året har Skolverket fortsatt att arbeta med hur karriärkompetens, Career Management Skills³³ (CMS), kan utvecklas i en svensk kontext för att kunna stärka eleverna att vara väl rustade för att hantera ständigt återkommande val av studier och arbete. Utgångspunkten är skollagens betoning på att det är elevens behov av studie- och yrkesvägledning som ska tillgodoses, samt det arbete om CMS som pågått inom ELGPN.

Skolverket har även under året haft en dags workshop under ledning av en medarbetare från Kompetens Norge³⁴ som har ett väl utvecklat arbete om karriärkompetens. Skolverket använder de erfarenheterna för att fortsätta forma och utveckla arbetet med karriärkompetens.

Vidare har Skolverket inom ramen för Yrkesutbildningens år genomfört konferenser där en av föreläsningarna har handlat om karriärkompetens.

6.1 Bakgrund

I redovisningen till regeringen 2016 om det europeiska policynätverket ELGPN³⁵, beskrevs bland annat ett av de verktyg³⁶ ELGPN tagit fram för att stödja beslutsfattare som vill utveckla en nationell vägledningspolicy med fokus på karriärkompe-

---

³³ Begreppet används i Europa och inom ELGPN och avser en förmåga att hantera återkommande val. Skolverkets Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning SKOLF5:2013:180, sid 13.

³⁴ <https://www.kompetansenorge.no/>

³⁵ Redovisning av uppdrag om att representera Sveriges i det europeiska nätverket för livslång vägledning (ELGPN), Dnr 2013:330

³⁶ CMS, Karriärkompetens, Utforma och genomföra policy relaterad till färdigheter i karriärplanering (Tools no 4).

tens. Verktuget bygger på kunskap och erfarenhet från ELGPN och innehåller frågor som beslutsfattare ska beakta. Det finns översatt till svenska men är ännu inte färdigställt och distribuerat.

6.2 Begreppet CMS – karriärkompetens

CMS syftar till att definiera och klargöra förutsättningar för individers väljande och hur individen ska skaffa sig de färdigheter som behövs för att kunna göra väl underbyggda val. Karriärkompetens definieras i Skolverkets allmänna råd för studie- och yrkesvägledning³⁷:

För att hantera valsituationer behöver eleven utveckla ett antal kompetenser som visar på strukturerade sätt att samla, analysera, sätta samman och organisera sig själv och utbildnings- och yrkesinformation samt ha färdigheter att kunna fatta och genomföra beslut och hantera övergångar och växlingar i livet. Med andra ord ska eleven ges möjlighet att utveckla en så kallad valkompetens.

I olika länder används olika begrepp med likartad betydelse. I England är t.ex. Careers and Employability (CEI) ett vanligt uttryck.

I Malmö högskolas rapport, som beskrivs i kapitel 4, formuleras fyra olika alternativ att hantera CMS kopplat till skolan.³⁸

1. Kunskapsområdet har ett särskilt ämnesutrymme i skolans timplaner. Detta förutsätter ett strukturerat innehåll, utarbetat arbetsmaterial och tydligt ämnesinnehåll. Riskerna är att undervisande lärare inte är tillräckligt kunniga och att eleverna uppfattar innehållet som alltför generellt och inte tillräckligt ”nära” den enskilde eleven.
2. Kunskapsområdet tas upp i alla ämnen där så är lämpligt. Denna ”infärgning” har fördelen att man inom de flesta ämnen kan anknyta till arbetslivet på ett naturligt sätt. Risken, som bland annat svensk vägledning är ett exempel på, är att enskilda lärare av brist på kunskap och ointresse inte ser dessa anknytningspunkter och att därmed hela kunskapsområdet ”trillar mellan stolarna”.
3. Kunskapsområdet behandlas i särskilda teman som löper över flera ämnen. Fördelen är att teman kan knytas till viktiga val och till arbetslivspraktik och därmed bli mer angelägna för eleverna. Risken är att dessa teman uppfattas som något som ligger vid sidan av ordinarie ämnesundervisning och inte engagerar mer än enstaka lärare.
4. En kombination av ovanstående tre arbetssätt. Det innebär att eleverna får tillgång till karriärkompetens via ett antal olika vägar och vid olika tidpunkter under skoltiden.

Enligt Malmö högskolas rapport menar vissa forskare att det senare förhållnings-sättet, dvs. alternativ 4, ger ett bättre resultat.³⁹

---

³⁷ Begreppet används i Europa och inom ELGPN och avser en förmåga att hantera återkommande val. Skolverkets Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning SKOLFS:2013:180, sid 13.

³⁸ Sammanfattningen bygger på Sultana (2012).

³⁹ Sultana (2010) Learning Career management skills in Europe och Christensen & Sögaard Larsen (2011) Kunskap om vägledning.

6.3 Nordiskt samarbete om CMS - karriärkompetens

De nordiska länderna inom ELGPN samarbetar för att formulera hur karriärkompetens kan användas i ett nordiskt sammanhang, formulera begrepp och tillsammans analysera hur länderna har hanterat och implementerat CMS. Med utgångspunkt i gruppens arbete har professor Rie Thomsen från Aarhus universitet skrivit en rapport, *Ett nordiskt perspektiv på karriärkompetens och vägledning – Karriärkompetens och karriärlärande*⁴⁰.

Rapporten visar att Sverige, genom insatser inom Skolverkets regeringsuppdrag att stärka studie- och yrkesvägledningen och de allmänna råden för studie- och yrkesvägledning, har tagit vissa steg i att utveckla vägledningen i riktning mot att vara en strukturerad del av det livslånga lärandet. Rapporten visar dock att förutsättningar saknas för att implementera CMS inom skolväsendet i Sverige, eftersom det bland annat saknas kriterier för karriärkompetenser i styrdokumentet.

Rapporten föreslår bl. a ett fortsatt nordiskt samarbete som inriktas mot att skapa ett ramverk för karriärkompetenser, som kan jämföras med så kallade ”blue prints”, en form av ramverk för vägledning som utvecklats i flera länder. Här ges stöd för att dela kunskaper om hur man kan organisera vägledning och utveckling av karriärkompetenser i skolan.

6.4 En internationell konferens om CMS

Det svenska forskarnätverket Karriärutveckling och vägledning (KAV) som beskrivs i kapitel 3, planerar en internationell konferens⁴¹ om CMS till hösten 2017, ”Transitions, career learning and career management skills – Multi-disciplinary and critical perspectives“. Syftet är att aktuella frågor om hur yrkesval och karriärutveckling påverkar etablering och rörlighet för individer i arbetslivet och hur ökad karriärkompetens kan förhindra social marginalisering och utanförskap. Professor Lisbeth Lundahl inviger konferensen. Flera internationellt erkända personer inom fältet kommer att föreläsa, däribland professor Ronald Sultana vid universitetet på Malta. Nätverket planerar också parallella seminarier med aktuell forskning. Konferensen kommer i första hand att vända sig till beslutsfattare och forskare, men flera föreläsningar kommer att vara öppna.

7. Reflektioner och utmaningar

Med Skolverkets erfarenhet av fyra års arbete med uppdraget att stärka studie- och yrkesvägledning, framträder tydligt den beslutande nivån som viktig för organisering av utbildning. När ett möte och en dialog uppstår på olika ledningsnivåer om vilka möjligheter studie- och yrkesvägledning kan erbjuda, så ökar medvetenheten om vägledningens betydelse. Styrning och ledning på politisk-, förvaltnings- och skolledarnivå har därför avgörande betydelse. Skolverkets upplevelse är att när huvudmän och skolledare prioriterar och organiserar vägledningsverksamheten så att

⁴⁰ <http://nvl.org/Content/Ett-nordiskt-perspektiv-pa-karriarkompetens-och-vagledning>

⁴¹ <http://kav-net.se/>

den ges möjlighet att vara hela skolans ansvar, skapas goda förutsättningar för elever att göra väl underbyggda val.

Det finns därför ett fortsatt behov av att nå skolledare och beslutsfattare som är ansvariga för att dimensionera och organisera verksamheten. Studie- och yrkesvägledning uppfattas fortfarande ofta som synonymt med, och alltför avgränsat till, det arbete och den yrkesroll studie- och yrkesvägledaren har. Parallellt med insatsen utbildningspaket skola-arbetsliv för beslutsfattare finns rektorsutbildningen som en ytterligare väg att öka kunskapen om studie- och yrkesvägledning på ledningsnivå. Under våren kommer Skolverket tillsammans med rektor på rektorsprogrammet vid Karlstads Universitet planera för ett utbildningspaket kring studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar.

Studie- och yrkesvägledning uppmärksammas som en nyckel inom flera olika områden, både inom utbildnings- och arbetsmarknadssektorn men även inom andra sektorer som nyanländas integration och etablering⁴², ungdomars psykiska hälsa⁴³ och jämställdhetsarbete⁴⁴. Vägledning lyfts i direktiv till Arbetsförmedlingen⁴⁵, Tillväxtverket⁴⁶, arbetsmarknadsutredningen samt flera projekt inom Europeiska socialfonden (ESF-projekt) runt om i landet. Delegationen för unga till arbete (Dua) och landets regionala kompetensplattformar för också fram vikten av väl fungerande studie- och yrkesvägledning för att stödja unga i att kunna göra väl underbyggda val.

I gymnasieutredningen ”En gymnasieutbildning för alla”⁴⁷ uppmärksammas studie- och yrkesvägledning. Bland annat lyfts vikten av studie- och yrkesvägledning integrerad i undervisningen utifrån ämnets centrala innehåll, att kontakter med arbetslivet bör förstärkas eftersom en koppling mellan utbildning och den framtida arbetsmarknaden är en faktor som kan vara starkt motiverande och att åtgärder krävs för att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. Även rapporten ”Saknad!”⁴⁸ tar upp vikten av studie- och yrkesvägledning för att motivera till närvaro.

I samarbetet med Skolverkets uppdrag om nyanländas lärande återkommer också vägledning som en framgångsfaktor. Studie- och yrkesvägledningen har i än högre

---

⁴² Sirius (2015). Reducing the risk that youth with a migrant background in Europe will leave school early. Sirius Network Policy Brief Series, issue no 6.

Lindblad, M (2016), De förstod aldrig min historia. Umeå Universitet

Ds 2016:35. Ett nytt regelverk för nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet

⁴³ SOU 2016:94. Utredning om problematisk elevfrånvaro. Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera

⁴⁴ Skr. 2016/17:10. Makt, mål och myndighet - feministisk politik för en jämställd framtid

⁴⁵ Inom etableringsuppdraget, Lag (2010:197) och regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Arbetsförmedlingen

⁴⁶ Pilotprojekt främja samverkan mellan skola, industri och industrinära tjänsteföretag, regeringsbeslut 6 okt 2016

⁴⁷ SOU 2016:77. Gymnasieutredningen. En gymnasieutbildning för alla: betänkande

⁴⁸ SOU 2016:94. Utredning om problematisk elevfrånvaro. Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera: betänkande.

grad identifierats som ett centralt och viktigt inslag för målgruppen. Studie- och yrkesvägledning bör finnas med som ett inslag redan från början vid mottagande i skolan t ex vid kartläggning av kunskaper och kompetenser. Det finns även stora fördelar att integrera studie- och yrkesvägledning i Skolverkets olika språkutvecklande insatser.

Erfarenheter från våra nordiska grannländer visar att en nationellt organiserad vägledning har positiva effekter. Elever i Finland upplever att de kan göra väl grundade val i och med kontinuerlig vägledning⁴⁹. I Norge kräver ämnet ”utdanningsvalg” viss satsning på kompetensutveckling för lärare men antalet felval har minskat och elever med låga studieresultat har upplevt ämnet som positivt för sin utveckling⁵⁰. I Danmark gör de nationella kriterierna att vägledningen ska ha en självklar roll för elever i den grundläggande utbildningen. Utifrån starkare nationella styrmedel ökar likvärdigheten för eleverna.

I Sverige varierar tillgången till studie- och yrkesvägledning kraftigt. Studie- och yrkesvägledningen ofta är en lågt prioriterad verksamhet så ovanstående resonemang är stora utmaningar i strävan att få skolan att genomföra intentionerna i styrdokumentet. Det förlängda regeringsuppdraget att stärka studie- och yrkesvägledningen möjliggör dock för Skolverket att fortsätta med arbetet att skapa förståelse hos huvudmän, skolledare och skolpersonal för att studie- och yrkesvägledningen ska ingå som en del i det systematiska kvalitetsarbetet.⁵¹

8. Fortsatt arbete

I syfte att stärka kunskaper om arbetslivet såväl som att stärka jämställdhetsperspektivet för att bidra till att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund kommer Skolverket att genomföra en rad insatser under 2017. En viktig utgångspunkt är de behov som identifierats i hittills genomförda insatser.

Under 2017 planerar Skolverket att:

- utveckla och erbjuda utbildningspaketet skola-arbetsliv för att integrera studie- och yrkesvägledningen i alla skolformer utifrån regioners och kommuners behov,
- öka antalet utbildningspaket särskilt anpassade för vuxenutbildningen,
- utveckla fler ”en tredje utbildningsdag” genom att skräddarsy innehållet utifrån regionala och lokala behov,

---

⁴⁹ Sweet, Nissinen, Vourinen, ELGPN, 2014, An analysis of the Career Development Items in PISA 2012 and of their Relationship to the characteristics of Countries, Schools Students and Families, ELGPN research Paper No. 1), www.elgpn.eu (engelska). www.skolverket.se/syv (svenska)

⁵⁰ Lödding&Hole 2012 Utdanningsvalg som fag og utfordring på ungdomstrinnet.

⁵¹ SKOLFS 2012:98, Skolverkets Allmänna råd med kommentarer. Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet

- färdigställa en exempelsamling över inspirerande exempel vunna ur utbildningspaketet skola-arbetsliv,
- sprida information om SYV-spindeln i syfte att även skolor som ännu inte deltagit i utbildningspaketet skola-arbetsliv ska lägga in egna exempel på undervisningsupplägg men också kunna ta del av andras,
- verka för att stärka kontakterna med skolledare och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet,
- sprida resultatet av både forskningsuppdraget och utbildningspaketet för att stödja andra skolhuvudmän i vilka framgångsfaktorerna varit och vad som föranlett satsningarna,
- genomföra regionala insatser för huvudmän, bl. a i samarbete med de regionala kompetensplattformarna eller motsvarande,
- erbjuda fler kurser för studie- och yrkesvägledare, skolledare och lärare runt om i landet,
- genomföra kompetensutvecklingsinsatser och webinarier inom vägledningsområdet,
- utveckla samverkan med andra myndigheter som arbetar med vägledningsfrågor,
- fortsätta utveckla stödmaterial om vägledning med inriktning mot mångkulturalitet och nyanlända samt mot gymnasieskolan och vuxenutbildningen,
- utveckla arbetet med att stärka ett normkritiskt arbete i skolorna för att motverka könstraditionella studie- och yrkesval och sprida stödmaterial om normkritisk och genusmedveten vägledning, följa hur materialet används och utifrån vunna erfarenheter utveckla arbetet för att stärka jämställdhetsperspektivet,
- utreda hur karriärkompetens (CMS) kan utvecklas i en svensk kontext för att kunna stärka eleverna att vara väl rustade för att hantera ständigt återkommande val av studier och arbete. Utgångspunkten är skollagens betoning på att det är elevens behov av studie- och yrkesvägledning som ska tillgodoses, och det arbete som pågått inom ELGPN kring CMS,
- i mån av utrymme ta tillvara erfarenheterna från genomförda insatser för att underlätta övergångar mellan gymnasieskolan och arbetslivet för elever med funktionsnedsättningar och erfarenheterna från konferenserna riktade mot verksamma inom grundsärskolan, gymnasiesärskolan och särskild utbildning för vuxna, samt
- i mån av utrymme planera för att följa grupper av elever som arbetar med studie- och yrkesvägledning i undervisningen och undersöka hur de upplever att det påverkat dem.

Mikael Halápi
vik. generaldirektör

Mikaela Zelmerlööv
undervisningsråd

Denna redovisning har beslutats av vikarierande generaldirektör Mikael Halápi. I ärendets slutliga handläggning har avdelningschefen Kjell Hedwall, rättschefen Jonas Nordström, enhetschefen Thomas Rotter och undervisningsrådet Mikaela Zelmerlööv (föredragande) deltagit.